

42. Eindverslag over het wetsontwerp tot wijziging en verhooging van hoofdstuk V der Staatsbegr. v. 1910.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging
van hoofdstuk V der Staatsbegroting voor het
dienstjaar 1910. (42 Tweede Kamer.)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het Voorloopig Verslag geeft aanleiding tot het volgende antwoord.

De ondergeteekende betreurt het, dat niet meer tijd beschikbaar was voor de bestudeering van dit ontwerp. Gaarne geeft hij de verzekering, zijnerzijds steeds zooveel mogelijk er toe te zullen medewerken, dat ontwerpen, waarvan het noodzakelijk of wenschelijk is dat zij vóór een zekeren datum tot stand komen, tijdig de Eerste Kamer bereiken. Hij merkt evenwel op, dat zijn invloed ten deze een zeer beperkte is, vermits de bepaling van het tijdstip, waarop de Tweede Kamer een ontwerp zal behandelen, niet aan hem staat. Ook in dit geval heeft hij gedaan wat in zijn vermogen lag tot bespoediging van de behandeling.

Artikel I.

Art. 56 bis. De ondergeteekende kan zich geheel vereenigen met het betoog aangaande de noodzakelijkheid van goed drinkwater. Hij meent evenwel, dat zij, die deze zaak alleen van *lokaal* belang achten, daaraan een te beperkte strekking geven. Wel is waar is de drinkwatervoorziening ongetwijfeld een zaak van gemeente-belang, maar de belangen van volksgezondheid, industrie en landbouw, die alle ten nauwste bij de drinkwatervoorziening betrokken zijn, reiken ver over de lokale grenzen. Bovendien doet in dit geval gelden de omstandigheid, dat jarenlang de meeste plattelands-gemeenten op het stuk van drinkwatervoorziening werkeloos waren en van deze onderneming, indien zij tot stand komt, een krachtige opwekking zal uitgaan. Om al deze redenen achtte de ondergeteekende het op den weg der Regeering te liggen, de totstandkoming dezer waterleiding te bevorderen door een in hoofdzaak moreelen steun. Het doel, dat in deze beoogd wordt, is dan ook niet zoozeer, eenige gemeenten van een geringen last te ontheffen, als wel door steun van hooger hand te bevorderen, dat deze overgaan tot uitvoering van een — ook om zijn gevolgen — belangrijk en nuttig werk. Per slot zal deze steun, naar de ondergeteekende vertrouwt, voor het Rijk geen geldelijke gevolgen van beteekenis hebben mede omdat, ook indien de exploitatie van het bedrijf al langzamer mocht toenemen dan als grondslag voor de berekeningen is aangenomen, het door het Rijk voor te schieten geld toch weer zal moeten worden terugbetaald.

Zoals reeds hierboven werd opgemerkt, beoogt het voorstel vóór alles moreelen steun voor de kleine gemeenten, die staan voor een zóó belangrijke onderneming. Uit de berekeningen van de deskundigen blijkt, dat het waarschijnlijk niet tot een geldelijken steun zal behoeven te komen, omdat de rendabiliteit van het werk als zeker mag worden aangenomen. Ware dit

anders geweest, de ondergeteekende zou geaarzeld hebben een voorstel tot steun te doen. Hij wenscht alleen voor rendabele ondernemingen te helpen en zal daarom, gelijk door hem reeds in de Tweede Kamer is verklaard, niet licht bereid worden gevonden, om op een verzoek om *subsidie* voor een waterleiding in te gaan. Het behoeft voorts geen betoog, dat voor drinkwaterleidingen van groote gemeenten, gelijk trouwens de ondervinding reeds leerde, aan steun van de Regeering wel nimmer behoefte zal bestaan.

Op al deze gronden mag worden aangenomen, dat dit voorstel met betrekking tot drinkwaterleidingen voor het Rijk zeer geringe financieele gevolgen zal hebben. Met betrekking tot andere onderwerpen van gemeentelijk huishoudelijken aard heeft de ondergeteekende bij de beraadslaging over het ahangige voorstel in de Tweede Kamer consequenties nadrukkelijk afgewezen, omdat hij zich met subsidieering voor die onderwerpen — tenzij het geldt noodlijdende gemeenten — niet wenscht in te laten. Nimmer zal hem dan ook — met een beroep op dit voorstel — voor andere onderwerpen steun gevraagd kunnen worden. Van dooden van initiatief bij de gemeentebesturen kan hier dan ook geen sprake zijn. Veeleer mag worden verwacht opwekking van dat initiatief. Ten overvloede worde nog — in verband mede met een opmerking in het Voorloopig Verslag — er op gewezen, dat naar de meening van den ondergeteekende de drinkwatervoorziening taak is van de gemeenten, en dat het Rijk hier geen andere taak heeft dan opwekken en steunen.

De opzet van de onderneming is zóó, dat rente en aflossing van het benodigde kapitaal door de gemeenten zullen worden bestreden uit de dividenden, die de onderneming haar zal uitkeeren. Ten einde een goede exploitatie nog meer te waarborgen, zullen bovendien aan de definitieve toezegging van steun voorwaarden worden verbonden. De ondergeteekende heeft daarover het advies ingewonnen van de Staatscommissie voor drinkwaterleidingen, welk advies hij in hoofdzaak denkt te volgen. Die voorwaarden hebben ten doel, om, zoolang de Regeering aan haar toezegging van steun gebonden zal zijn, van haar goedkeuring afhankelijk te stellen al die bedrijfs-handelingen, die op de uitkomsten der exploitatie van invloed zijn. Aldus zal behoorlijk toezicht van Regeeringswege verzekerd zijn.

Dat de provincie Zeeland in deze is uitgeschakeld, is een gevolg van de omstandigheden. Reeds in den aanvang hebben de gemeenten zich met de Regeering in betrekking gesteld; de ondergeteekende meende toen reeds een zekeren moreelen steun te moeten geven. Zoo kreeg de zaak haar beslag, zonder dat de provincie er in gekend is. Hieruit af te leiden, dat de provincie geen blijk van belangstelling heeft gegeven, schijnt niet gerechtvaardigd. De ondergeteekende meent integendeel te weten, dat Gedeputeerde Staten van Zeeland aan deze zaak groote belangstelling geschonken hebben.

Indien eventueel andermaal aan de Regeering garantie wordt gevraagd voor eene drinkwaterleiding, is de ondergeteekende bereid zich te vergewissen of de provincie daarin wil deelen.

De ondergeteekende betwijfelt, of art. 121 in de Gemeentewet, toen het ontworpen werd, is geschreven voor ondernemingen als deze. Hij meent, dat er alle aanleiding is tot de vraag, of bij dat artikel niet alleen gedacht is aan aangelegenheden, die enkele aangrenzende gemeenten gemeenschappelijk aangaan en of den gemeente-wetgever wel een oogenblik voor oogen heeft gestaan eene samenwerking op groote schaal als noodig is voor het tot stand brengen van een werk als het onderhavige, waaraan bij het maken van de Gemeentewet zekerlijk niet gedacht is noch kon worden. Trouwens al moge art. 121 in andere omstandig-

heden een nuttig artikel blijken, daarnevens is toch een andere vorm van samenwerking door de wet niet buitengesloten.

Ontkend wordt intusschen niet, dat het wellicht mogelijk zal blijken, ook bij aangelegenheden als deze op de basis van art. 121 van de Gemeentewet een aannemelijke regeling tot stand te brengen. Wordt den ondergeteekende hulp gevraagd voor een plan van drinkwatervoorziening op dien grondslag, dan zal hij zonder voor-ingenomenheid onderzoeken of dat plan deugdelijk is. Met het plan voor Zuid-Beveland werd hij in kennis gesteld, toen het reeds vaste vormen had aangenomen. Het zou niet wel te verantwoorden zijn geweest, indien hij toen had getracht den grondslag voor dat plan alsnog te doen veranderen.

Tegenover de in het Voorloopig Verslag opgesomde voordeelen, die art. 121 der Gemeentewet zou bieden, moge er op worden gewezen, dat de gemeenten zullen zijn de eenige aandeelhouders van de onderneming. Per slot zullen dus de gemeenteraden toch beslissende stem hebben.

Dat rente uit een mede te leenen reservefonds zal worden betaald, is aldus vastgesteld om de gemeenten zonder lasten voor de gemeentekas in staat te stellen gedurende de eerste jaren de verschuldigde rente te voldoen. Van financieel deskundige zijde is — blijkens de overgelegde gedrukte stukken — deze opzet der zaak goedgekeurd. Trouwens dit punt staat, gelijk ook in het Voorloopig Verslag wordt aangenomen, ter beoordeeling van Gedeputeerde Staten. Het is den ondergeteekende niet bekend, welke punten van de regeling bij Gedeputeerde Staten van Zeeland bijzondere aandacht hebben getrokken; wel is hem bekend, dat dit college deze aangelegenheid nauwkeurig overwogen heeft — ook blijkende uit de omstandigheid, dat het, ter voorbereiding zijner beslissing, een advies heeft gevraagd van de Staatscommissie voor de drinkwatervoorziening.

Waar volgens de te stellen voorwaarden goedkeuring van de Regeering zal worden gevorderd, zal, naar de bedoeling van den ondergeteekende, de Staatscommissie hem van advies moeten dienen. Dat hiertegen de bedenking zou moeten rijzen, dat toezicht op een deel van de gemeentelijke huishouding zal worden onttrokken aan Gedeputeerde Staten, kan niet worden toegegeven. Dit college heeft immers, mocht er op nieuw geïde geleend moeten worden, het goedkeuringsrecht. Het dagelijksch beheer van soortgelijke ondernemingen is toch reeds feitelijk aan zijn bemoeiing onttrokken. Zooals te recht in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, biedt de ontworpen regeling het voordeel, dat het toezicht op de exploitatie — waarbij het gaat om technische vragen — zal worden gehouden door deskundigen. Het is hier dus niet te doen om Rijkscontrole als zoodanig maar om technische controle. Trouwens die rijkscontrole reikt slechts voor zoover een toezegging van rijkssteun bestaat; zoodra zoodanige toezegging niet meer noodig is, d. w. z. zoodra het bedrijf voldoende krachtig is geworden, vervalt de controle. De ondergeteekende meent, dat hiertegen geen bedenking kan rijzen.

De ondergeteekende herhaalt gaarne de verklaring, dat steeds zoo nauwgezet mogelijk zal worden gewaakt tegen schade voor derden door wateronttrekking aan den bodem.

Met voldoening zag de ondergeteekende, dat tegen uitvoering van de plannen door de firma FRANCKE onder de gegeven omstandigheden geen bezwaar bestond.

Art. 24. Het was den ondergeteekende zeer aangenaam, dat met den aankoop van het perceel „achter Sint Pieter“, te Utrecht ingenomenheid werd betuigd.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 8 December 1910.

DOJES.

VAN WATERSCHOOT VAN DER GRACHT.

VAN WASSENAER VAN ROSANDE.

VERMEULEN.

VAN DER FELTZ.

NOTA naar aanleiding van het Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot wijziging van art. 8, 1ste lid, 16° van de Drankwet. (*Staatsblad* 1904, n°. 235). (64 Tweede Kamer.)

Naar aanleiding van het Verslag veroorlooft de ondergeteekende zich er op te wijzen, dat de strekking van het ontwerp niet gaat buiten de bedoeling van den wetgever van 1881, die gemeenteraadsleden stellig als vergunninghouders wilde toelaten.

Hunne uitsluiting bracht een nieuw element in de toepassing der wet, dat wel uit de duidelijke bewoordingen der wet, in strijd met de bedoeling van den wetgever, voortvloeide, doch waartoe toch, naar de ondergeteekende meende, niet voldoende aanleiding bestond.

Groot kan de invloed van gemeenteraadsleden ten deze niet zijn, vermits de uitvoering van de Drankwet berust bij het college van burgemeester en wethouders. Het is deze omstandigheid, die uitsluiting van de leden van dat college wettigt.

Te recht wordt er in het Verslag op gewezen, dat het ten plattenlande door de beperktheid van keuze tot bezwaren kan leiden, wanneer men de vergunninghouders uitsluit van het lidmaatschap van den gemeenteraad.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over de ontwerpen van wet tot vaststelling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1911 en over het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1911, ten behoeve van den havenbouw te Soerabaja. (4 Tweede Kamer.)

Het afdelingsonderzoek van deze wetsontwerpen heeft de navolgende uitkomsten gehad.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. *Regeeringsbeleid.* Men meende, dat er voor eene uitvoerige gedachtenwisseling over het beleid der Regeering in het algemeen geen noodzaak bestond, daar de verschillende partijen in den lande het omtrent de in Indië te volgen politiek in hoofdzaak eens zijn en onze daar gelegen bezittingen in hoofdtrekken in dezelfde richting wenschen bestuurd te zien.

Het beleid van den Minister werd in gunstigen zin beoordeeld, terwijl vertrouwen werd uitgesproken in de leiding van den bewindsman, die thans te Buitenzorg zetelt. De leden, die dit